

Asia: VN/16546/2022

Itäisen Suomen elinvoimaa vahvistavien toimenpiteiden selvittäminen

Näkemykset itäisen Suomen elinvoimasta

1. Mitkä ovat merkittävimmät muutokset toimintaympäristössäsi sodan alkamisen jälkeen? (mikäli mahdollista perustele esim. tilastotiedoin ja tutkimusten valossa)

1. Venäjän matkailun ja erityisesti rajan yli (Vartius) tapahtuvan ostomatkailun sekä tavaraliikenteen merkittävä supistuminen.

Vartiuksen rajavartioasema sijaitsee 65 km Kuhmon keskustasta koilliseen. Vartiuksesta tuli kansainvälinen rajanylityspaikka Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen vuonna 1992. Sen kautta kulkevat kantatie 89 ja Kontiomäki–Kostamus-rautatie. Huipussaan ylitykset ovat olleet vuosina 2000-2001, jolloin ylityksiä kirjattiin noin 500 000. Vuonna 2019 Vartiuksen rajanylityspaikalla kirjattiin 383 000 rajanylitystä.

Koronan myötä rajaliikenne on supistunut ja toukokuussa ylityksiä oli noin 1500 viikossa. Usko rajaliikenteen vilkastumiseen koronan jälkeen oli korkealla vielä vuoden 2021 lopussa. CBC-hankkeella rahoitettiin Kuhmon Vartiuksen rajanylityspaikan perusparannusta ja parannettiin ratarakenteita. Hanke valmistui infran osalta marraskuussa 2021. Venäjän hyökkäysota Ukrainaan on kuitenkin aiheuttanut sen, että Suomesta ei haluta lähteä Venäjälle ja Venäjältä ei juurikaan lähdetä Suomeen. Vuoden lopussa nähdään vaikutukset rajaliikenteeseen.

2. Koronan aikana heikentyneen saavutettavuuden (lentoliikenne, julkinen liikenne, polttoaineiden hinnan nousu) edelleen heikentyminen.

3. Investointivarovaisuus. Niin yritykset kuin yksittäiset henkilöt miettivät rajan läheisyyden investointiriskiä. Markkinoiden epävakaisuuden heijastuminen puutuoteklusteriin.

4. Valmius- ja varautumissuunnitelmien ajantasaistaminen sekä yhteinen harjoittelu ja tilannekuvan ylläpitäminen.

5. Ukrainalaiset tilapäistä suojelua tarvitsevien vastaanottaminen.
6. Vaikutukset henkiseen ilmapiiriin. Kiinni olevalla rajalla olemisen korostuminen sen sijaan, että ollaan sekä henkisenä että fyysisenä porttina Suomen ja Venäjän välillä.
7. Virallisten ja epävirallisten suhteiden jäädyttäminen. Kansainvälistymistyön strateginen suuntaaminen idästä länteen. Pitkäaikaisten yhteistyömuotojen katkeaminen (luonnonsuojelu, kulttuuri, tutkimus, ystävyyskaupunki).
8. CBC hankerahoituksen katko/päättyminen. Uusiin rahoituslähteisiin turvautuminen kehittämistoiminnassa. Vaikeutunut hankekehittäminen.

Ennen Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainaan tunnistimme Suomen puolen rajaseutujen maakuntien rajat ylittävässä yhteistyössä seuraavia kehittämiskohteita, joilta siis osalta on ns. pohja pudonnut pois Venäjän hyökättyä Ukrainaan.

- Saavutettavuuden infrastruktuurin parantaminen rajaseudun seutukaupungeissa ja rajaseudulla, mukaan lukien rajanylityspaikat.
- Ammattiosaajien saaminen avoimna oleviin tehtäviin.
- Monipaikkaisuus (Suomen sisäinen ja Suomen rajan ylittäen).
- Seutukaupunkien ja rajakuntien yritysverkoston kehittäminen. Erityisesti luonto, kulttuuri- ja elämysmatkailu sekä bio- ja kiertotalous, mukaan lukien mekaaninen puuteollisuus ja puu- ja hybridirakentaminen.
- Viisumivapaan matkailun edistäminen ja yhteisten matkailupakettien kehittäminen ja markkinointi.
- Arjen hyvinvointi ja osaaminen: Rajat ylittävät "people to people" kontaktien elävöittäminen koronan jälkeisessä ajassa.
- Luonnon monimuotoisuuden edistäminen, ilmastokestävyys ja ympäristösuojelun yhteistyö rajat ylittävässä yhteistyössä.
- Gateway -ajattelu. Alueella on myös välittäjän rooli suhteessa Suomen rannikkoseutuun. Malmien kuljetus ja terästeollisuuden klusteri sekä akkuklusteri.

Ukrainan kriisin heijastusvaikutukset tulevat esiin suurelta osin välillisesti ja viiveellä erityisesti kansainvälisen kaupan ja politiikan heijastusvaikutuksina. Energian, elintarvikkeiden, mineraalien, kriittisten tavaroiden ja varaosien saatavuus ja hintojen nousu. Näin ollen Kuhmonkin tilannekuvaan

kuuluvat keskeiset haasteet: osaavan työvoiman saatavuus, saavutettavuus sekä investointien varmistaminen ovat tulleet entistä tärkeimmiksi.

Liittinä kesällä 2021 tehty hakemus TEM:lle.

2. Mistä löytyvät itäisen Suomen uudet elinvoiman lähteet?

Kannattaa muistaa, että Itäisen Suomen maaraja on pitkä ja kunnat erityisesti pohjoisempana maantieteellisesti suuria. Jokaisella alueella on omat omaleimaisuutensa, jotka tulee kehittämistoiminnassa huomioida. Alueen kunnilla on kuitenkin myös yhteisiä kehittämisen teemoja.

Näitä ovat:

1. Seutukaupunkien ja rajakuntien yritysverkoston kehittäminen. (Haettu erillisrahoitusta, mutta ei saatu. Rahoitusta voisi tässä tilanteessa harkita uudelleen.)
2. Erityisesti luonto, kulttuuri- ja elämysmatkailu sekä bio- ja kiertotalous, mukaan lukien mekaaninen puuteollisuus ja puu- ja hybridirakentaminen.

Kuhmon brändityössä on tunnistettu, että Kuhmo on Suomen metsäkeskeisin kaupunki, joka on tunnettu korkeatasoisesta musiikki- ja kirjallisuuskulttuurista, erityisesti kamarimusiikista ja Kalevalasta sekä yhteisöllisestä elämäntavasta, jossa arvostetaan hyvän jakamista, osaamista ja laatua. Kuhmon kaupungin visio on: Täyttää elämää metsän ja kulttuurin valtakunnassa. Tämä visio kantaa vaikka rajan yli tehtävän yhteistyön loppuminen tuottaa omia haasteita.

Itä-Suomen vetovoima on sen ainutlaatuisessa kulttuuriperinnössä ja luontosuhteessa. Kalevalaisuus ja suomalaisten juuret sijaitsevat Kainuussa ja sen rajaseuduilla sekä Vienan Karjalassa. Itä-Suomi on suomalaisen kulttuuriperinteen ehtymätön lähde ja Suomen voimavara. Kalevalasta voi muodostua Suomen uusi matkailuilmiö, joka vetää kv-turisteja Suomeen.

3. Esittele kolme vaikuttavinta ratkaisua perusteluineen itäisen Suomen elinvoiman lisäämiseksi

1. Saavutettavuuden parantaminen. Itä-Suomen saavutettavuus on jo pitkään ollut huono. Alempiasteinen tieverkosto kaipaava kunnostusta, jotta tavara ja ihmiset pääsevät liikkeelle. Pienlentoliikennekenttien ja sähkölentoliikenteen kehittäminen on selkeä mahdollisuus parantaa Itä-Suomen saavutettavuutta. Alue tarvitsee panostusta uusiin ja kestäviin liikennemuotoihin. Raskas tavaraliikenne tarvitsee oman ohjelmansa, jolla vihreä siirtymä toteutuu.
2. Investoinnit. Investointien tulppana Itä-Suomessa on ollut vakuuksien saaminen investoinneille. Tulppa tulee poistaa mahdollistamalla yrityksille rahoituksen saaminen. Keinoja voisivat olla erillinen vihreän siirtymän energiainvestointiohjelma, joka samalla tukisi uusituvan energian investointeja mahdolliseksi koetun tuulivoiman sijaan. Ei saa myöskään syntyä

mielikuvaa siitä, että Suomi tai edes sen itäisin osa olisi erityisen maariskin aluetta suhteessa investointeihin.

3. Valtion tulee ratkaista itäisen Suomen alueella oleva kiinteistöriski. Riski on osin jo lauennut, kun kiinteistöjä on myyty epäilyttäville omistajille ja keinottelijoille. Senaattikiinteistöjen strategiaa tulee muuttaa. Kiinteistöjen omistuksen tulee tukea valtion, erityisesti turvallisuusalan, toimijoiden toimintaa Itä-Suomessa. Mahdollinen valtion toimenpide voisi olla rajaseutujen muutostuki. Tuen avulla voitaisiin purkaa vanhoja ja käyttämättömiä kiinteistöjä ja muuttaa alueet tuottavimmiksi esimerkiksi hyvinvointiin panostaviksi alueiksi. Juuri tyhjät kiinteistöt, joita on myyty mm. venäläisille sijoittajille, ovat nyt näyttäytymässä riskinä. Tämä kehitys tulee jatkossa estää.

4. Ratkaisuja osaajapulaan ja turvallisuuden tunteeseen. Suomen tulee varmistaa, että ihmiset kokevat Itä-Suomen turvalliseksi paikaksi asua. Osaajapula on totta monilla alueilla ja erityisesti Kainuussa. Ihmisten turvallisuuden tunnetta alueella tulee vahvistaa ja turvallisuusviranomaisten olla vahvasti läsnä alueella. Korona-ajan mahdollisuudet tehdä työtä monipaikkaisesti tai etänä ovat edesauttaneet muuttopäätöksiä. Tätä kehitystä tulee jatkaa. Nuorten vastavalmistuneiden osalta voisi muuton porkkanana toimia Norjan mallin mukaiset opintolainojen maksuhojennukset.

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[HAKEMUS VERKOSTOYHTEISTYÖN TEMAATTISIIN VERKOSTOIHIN JA KEHITTÄMISVYÖHYKKEISIIN.pdf](#)

Määttä Tytti
Kuhmon kaupunki - Kuhmon kaupunki